

EFORTURI PENTRU CREȘTEREA GRADULUI DE ÎNZESTRARE A ARMATEI ÎN PERIOADA NEUTRALITĂȚII (1914-1916)

Marius RĂDULESCU*

Cuvinte cheie: *cumpărare, obuzier, puști, flotă*

Keywords: *aquisition, howitzer, rifles, fleet*

Abstract

Looking to obtain the Romanian inhabited territories belonging of the Austro-Hungarian Empire, the Romanian rulers were searching for a better alliance solution and for improving the army endowment. In the period of neutrality (1914 – 1916), a lot of efforts were made to assure the material needed for the number of soldiers that Romania can put in line. Alongside the orders placed in potential allied countries, our representatives tried to acquire weapons and ammunitions especially, from the neutrals. All these efforts were hardened because the countries in conflict had their own needs, while the costs of the market available equipment rose to speculative values. The goods were transported by our commercial fleet, which growth in those forty years after independence gaining, but the war seas became very dangerous areas, conducting to ship loses and requisitions. In the other hand many orders, for equipment especially, were placed in local industry, mobilized at capacity. The work paper presents this last-hour activity concerning the material base of the Romanian national reunion war.

SITUAȚIA ECHIPĂRII ARMATEI

La începutul secolului XX România dispunea de un potențial uman semnificativ. La intrarea în război (1916), țara a putut mobiliza peste 800.000 de soldați, formând 3 armate cu 23 de divizii de infanterie, 2 divizii de cavalerie și alte formațiuni. Echiparea acestora la nivelul atins de organizarea altor armate, lăsa însă de dorit. Dacă luăm ca exemplu mitraliera – armă consacrată de primii doi ani de război - și facem totalul celor existente, respectiv:

413 mitraliere ale infanteriei

40 mitraliere ale cavaleriei

161 mitraliere de poziție

Total :614 mitraliere

și ținând cont că o divizie de infanterie deținea în epocă 72 – 96 mitraliere, rezultă clar că guvernul mobilizase cam de 3 ori mai mulți oameni decât putea să echipeze, ceea ce, alături de alți factori (instrucția precară, conducerea neexperimentată, logistica redusă, etc), vor genera, în campania anului 1916, înfrângeri spectaculoase și pierderi severe în efectiv și material.

* S. C. Electromecanica Ploiești S. A. – State Own Company

Arma principală din dotarea infanteriei noastre a fost pușca Manlicher md. 1893 cal.6.5mm, o armă la nivelul celorlalte puști principale din conflict. Numărul însă, nu ajungea. România mobilizase 366 batalioane de infanterie, iar puștile Manlicher ajungeau doar pentru unitățile din timp de pace, cele formate la mobilizare primind pușca Henri-Martini md. 1879 cal.11.43mm, de la sfârșitul războiului independentă.

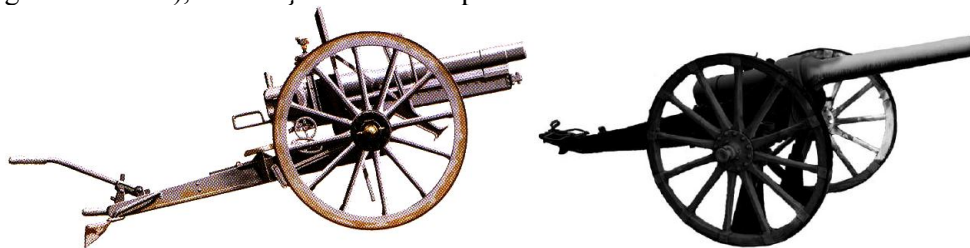
La 15 august 1916, data intrării României în război (stil vechi), armata română era echipată cu cca. 374 000 puști Mannlicher și 142 000 puști Henri-Martini⁸⁶⁶. Cu mari dificultăți s-au putut lansa comenzi pentru numai 10 000 de arme franceze Berthier md.1907/15.

Puști Manlicher md93 cal 6.5 și Henry-Martini md79 cal 11.43

Artileria alinia peste 1400 de piese, din care aprox. jumătate moderne, restul vechi sau improvizate din forturile dezafectate de la București și linia fortificată Focșani – Nămolosa – Galați. La artileria grea în special, din cele 129 de piese, numai 8 obuziere cal.150 erau cu tir rapid, deplasarea făcându-se prin tractare cu boi.

Artileria de câmp avea în general tunuri cal 75mm și obuziere cal 105mm, material Krupp cu tragere rapidă, dar regimentele de artilerie destinate noilor divizii mobilizate erau echipate cu tunul Krupp md 1881 cal 87mm, cu tragere încetă (fără legatură elastică), în unități fiind 140 de piese.

Tunuri Krupp md 1904 cal 75 cu tir rapid și m 1881 cal 87 cu tragere încetă

Un alt capitol la care aveam lipsuri mari era aviația. Cu toate că dădusem câțiva din pionierii ingineriei aeronautice, aveam printre primii piloți brevetati și testasem avionul în misiuni militare încă din timpul războaielor balcanice, în preajma intrării în război, România dispunea doar de 28 de avioane (Bleriot, Bristol, Farman),

⁸⁶⁶ <http://6dorobanti.ro/forum/YaBB.pl?num=1314909600>

cu caracteristici modeste și neînarmate. Ele puteau fi folosite doar pentru observare și transmitere de mesaje. La acestea se adăugau câteva avioane de școală.

Avioanele au fost alocate de către Marele Stat Major în mod diferențiat, astfel:

Formațiunea	Avioane
Armata 1	6
Armata a 2-a	5
Armata de Nord	1
Capul de pod Turtucaia	4
Rezerva generală	12

COMENZI ÎN INDUSTRIA LOCALĂ

S-au plasat comenzi în întreprinderile locale, mai ales muniții, transformări, adaptări și micul echipament. Capacitatea limitată de producție a industriei românești a fost repede saturată. În lipsa unor facilități de producție și tehnologii speciale nu s-au putut fabrica piese de armament major; acestea a trebuit să fie comandate la stabilimente din străinătate. În țară s-au realizat afetele pentru artileria grea și cea de însoțire.

Pentru a suplini puterea de foc mai mică a unităților românești, s-a realizat o artilerie de însoțire, prin adaptarea pe afete construite în țară a tunurilor ușoare (53 și 57mm) luate din fortificațiile permanente⁸⁶⁷. Un număr de 336 de astfel de tunuri au fost atașate la brigăzile de infanterie.

Tun de însoțire Hotchkiss cal.57 md 1888/1916⁸⁶⁸

Artileria grea, în mare majoritate cu tragere înceată, formă din 129 de piese - material eterogen, provenea de asemenea din artileria de fortificații, adaptată pe afete cu roți.

⁸⁶⁷ Rădulescu, M., *Artileria ușoară de însoțire a infanteriei române în primul și în cel de-al doilea război mondial*, a XXXVI-a ediție a Sesiunii Naționale de Comunicări Științifice „Acta Moldaviae Meridionalis” – Vaslui, 28-29 Noiembrie 2013

⁸⁶⁸ Exemplar al muzeului "Teohari Antonescu" din Giurgiu, <http://clasate.cimec.ro/clasate.asp>

Tun de asediu Krupp md 1885/1891 cal 150 pe afet

Artileria antiaeriană cu 113 piese era realizată tot prin modificări făcute în țară la tunuri de câmp sau de fortificații (cal 57mm și cal 75mm), mai puțin 8 piese din import.

ACHIZIȚII DE MATERIAL DIN STRĂINĂTATE

Achiziția de arme, muniții și echipament din străinătate căpăta acum o turnură dramatică pentru România. Zeci de ani anteriori, Germania și Austria fuseseră arsenalele noastre. Armata era dotată în principal cu material din aceste surse.

Comisii militare au fost trimise în țările potențial aliate și neutre, în care aveam șanse să achiziționăm arme și muniții. Cea mai importantă acțiunea în Franța, sub conducerea colonelului Vasile Rudeanu. Francezii, aflați în plină luptă, aveau ei înșiși mari nevoi. Mai ales, nimeni nu se așteptase la consumul imens de muniții cerut de utilizarea masivă a mitralierelor și artileriei grele.

Mulți comandanți militari francezi, care trebuiau să aprobe transferurile către România, pe lângă prioritatea acordată comenzilor proprii, aveau și serioase reticențe politice, între țările noastre nefiind încă semnat un angajament formal.

Cu greu au putut fi procurate 8 obuziere grele Schneider md 1912 cal 150mm cu tir rapid, 10.000 de puști Berthier, vreo 100 de mitraliere St. Etienne refuzate de francezi și câteva zeci de mortiere cal.58.

Mai mult succes au avut achizițiile de material aeronautic. În toamna anului 1915 au sosit din Franța un număr de 44 de avioane bune, majoritatea înarmate.

Din Anglia nu s-a obținut mai nimic până la semnarea acordului de la St. Petersburg, în plus calibrele erau incompatibile.

Avioane de recunoaștere și bombardament ușor Maurice Farman MF-7 și Voisin-8

Tările neutre speculau nevoile beligeranților prin prețuri exagerate, adesea pentru materiale de calitate îndoielnică. Din oferta lor lipseau unele articole (obuziere, avioane, etc) esențiale pentru noi.

În condiții dificile s-au cumpărat din SUA mitraliere Colt pentru avioane, echipament de campanie precum și materii și utilaje industriale iar din Italia 98.000 puști vechi Vetterli-Vitali md. 1870/87 sistem elvețian și 8 tunuri antiaeriene Deport cal.75.

Pușcă Vetterli-Vitali md87 cal 10.4

PROBLEMA APROVIZIONĂRII

După patru decenii de dezvoltare economică de la războiul de independență, România dispunea deja de o flotă comercială semnificativă, compusă din 5 motonave de pasageri, 2 petroliere și 17 cargoboturi cu un tonaj de peste 70.000 trb, ce a fost pus în slujba efortului de aprovizionare cu riscuri mari de rechiziție, internare sau scufundare.

Inițial transportul se făcea prin Mediterana, care era relativ sigură, apoi pe uscat, prin Grecia și Serbia aliate. Capacitatea redusă a căilor ferate din Balcani era o problemă stânjenitoare, dar traseul era, în general, destul de comod. Curând însă, ruta prin Serbia a devenit inoperabilă prin ocuparea acestei țări de către Austro-Ungaria.

În aceste condiții, rutele noastre de aprovizionare s-au mutat pe traseele spre Rusia, prin Arhangelsk și Vladivostok.

Ruta nordică presupunea dificila navigație arctică, pe mare grea și după declanșarea ostilităților, sub amenințarea constantă a submarinelor germane. Astfel, vasul Bistrița a fost torpilat de submarinul german U-43 în largul coastelor Norvegiei⁸⁶⁹ în octombrie 1916 - după începutul ostilităților – dar cu mărfuri achitate anterior.

⁸⁶⁹ „Bistrița” transporta mărfuri în valoare de 30 milioane de lei, astfel: 10.000 puști, 100 mitraliere, 20 mortiere, 93 de vehicule, 7 ambulante, 12 avioane, 5 baloane captive, 2,2 milioane de cartușe, 380.000 grenade, 60.000 căști, 4 tone dinamită, 883 tone oțel în bare, 29 tone nikel, 23 tone sulf, 8,5 tone plumb, 62 tone utilaje.

Cargoul BISTRITA – 3.700 trb – lansat în 1915

Ruta estică nu era expusă la submarine, dar era înfiorător de lungă: imensului traseu trans-pacific se adăugau 11.000 km de trans-siberian. Nici un grafic nu putea fi respectat și practic, conținutul depozitelor noastre de la Odessa reprezenta totdeauna o surpriză și pentru responsabilii noștri. În plus, cu Rusia aflată în război, utilizând aceleași surse de aprovizionare, nu exista transport „nevămuit”, astfel că mai puțin de 50% din mărfuri ajungeau la destinație.

Cum multe articole călătoreau dezasamblate, s-au construit la Iași mari ateliere de montaj, adevărate fabrici, prevăzute cu utilaje retrase din Muntenia sau achiziționate recent și tehnicienii cei mai buni. Aceasta a fost o realizare industrială remarcabilă a statului român, cu o pondere logistică semnificativă în faza ulterioară a războiului și mari implicații postbelice.

CONCLUZII

Se poate trage concluzia că, față de eforturile depuse și resursele implicate, în perioada neutralității rezultatele în domeniul înzestrării cu armament și muniții au fost modeste. Mai multe s-au realizat în domeniul echipamentului. Situația se va schimba odată cu intrarea în război, când fluxurile de aprovizionare sporesc, deși nu vor ajunge niciodată la nivelul necesar, impus de mărimea organismului militar românesc.

În sens mai larg, dacă țelul vizat a fost legitim și negocierile politice iscusite, instrumentul militar de realizare a dezideratului național nu a putut fi ascuțit în pripă. Este nevoie de preocupare continuă, în anii lungi de pace, este nevoie de o industrie națională de profil ca o armată de mărime semnificativă, cu puțin ajutor aliat, să-și poată crește capacitatea de luptă în scurt timp la nivelul tactic și operativ impus de un război în curs de desfășurare.

BIBLIOGRAFIE

- Avram, V., *Aeronautica română în războiul de întregire națională (1916-1919)*, Editura Militară, București, 2012
- Hogg, Ian, *Twentieth-century artillery*, Amber Books Ltd, Rochester-Kent, UK, 2000
- Kirițescu, C., *Războiul pentru reîntregirea neamului*, Editura Militară, București, 1900
- Romanescu, G., Tudor, G., Cucu, M., Popescu, I., *Istoria infanteriei române* - vol. II, Editura Militară, București, 1985
- Stroea, A., Băjenaru, Gh., *Artileria română în date și imagini*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010
- Șeicaru, P., *România în marele război*, Editura Eminescu, București, 1994
- -***, *Infanteria Română – 180 ani*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010
- ***, *Istoria Aviației Române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
- -***, *România în Primul Război Mondial*, Editura Militară, București, 1979